

Alenka Jensterle-Doležal

Filozofska fakulteta, Praga

DOI: 10.4312/SSJLK.55.157-162

Med znanostjo in politiko: slovenistika na Karlovi univerzi v Pragi

Študij slovenistike kot del južne slavistike ima v češki kulturi dolgo tradicijo. Intenzivno povezovanje med slovenskimi in češkimi intelektualci in pisatelji se je začelo v obdobju romantike. Slovenščina se je na Filozofski fakulteti Karlove univerze (v nadaljevanju: FF UK) začela poučevati že leta 1914, kar ni naključje. Slovenistika na FF UK je v 20. stoletju doživljala vzpone in padce. Položaj je bil zelo negotov posebno po dramatičnih političnih spremembah v češki družbi po letih 1947 in 1968. V študijskem letu 1993/94 je slovenistika postala samostojen študijski program. Devetdeseta leta in začetek 21. stoletja so bila tudi »najboljša leta« za slovenistiko v Pragi. Po letu 2008 je slovenščina ostala samo še specializacija na južnoslovanskih študijah kot del študij balkanskega in južnoslovanskega območja. V 21. stoletju na FF UK še vedno ostaja nerazrešena napetost med filološkim in zgodovinskim (kulturološkim) razumevanjem mesta slovenistike (južne slavistike).

slovenistika na Karlovi univerzi, slovensko-češke vezi, poučevanje slovenskega jezika kot tujega jezika, slovenistika na neslovenskih univerzah, koncept slavistike

Slovene Studies as part of South Slavic studies has a long tradition in Czech culture. The fruitful relationship between Slovene and Czech scholars and writers began in the Romantic period. It was not by chance that the first lectureship of Slovene was founded in 1914 at the Faculty of Arts at Charles University. Subsequently, the teaching of Slovene experienced great success but also went through periods of challenge and difficulty, due to the dramatic political changes in Czech society in the turbulent 20th Century (especially after 1947 and 1968). The positive transformation of Slovene Studies into an official study programme came after 1993/94. After 2008 the understanding of Prague Slavic Studies changed: the 'Slovene specialisation' became part of the study of the Balkans and South Slavic region. In the 21st century there is still clear a tension between the philological and historical (cultural) concept of Slovene Studies and South Slavic Studies.

Slovene Studies at Charles University, Slovene-Czech relations, teaching of Slovene at foreign universities, concept of Slavic Studies

1

Slovensko-češki¹ odnosi imajo dolgo tradicijo tudi na univerzitetnem področju. Svojo vlogo so slovenski znanstveniki na Karlovi univerzi odigrali že na prelomu 18. in 19. stoletja, ko sta na njej delovala dva rektorja iz Slovenije: profesor medicine Anton Mihelič (1748–1818) in profesor teologije Gašper Rojko (1744–1819). Stiki med slovenskimi in češkimi intelektualci in pisatelji so se še posebno okrepili v obdobju romantizma,² ko je Praga postala tudi središče »nadnarodne« ideje slovanske vzajemnosti. Slovenske teme so Čehi od Pavla J. Šafaříka dalje preučevali v okviru apriorno razumljene celote južnoslovanskih literatur, Kollárjevega panslavizma in Herderjevih idej.

1 Prispevek je nastal v okviru projekta Filozofske fakultete UK v Pragi (Q13 – Místa střetávání: strategické regiony mezi Evropou, severní Afrikou a Asii, koordinátor doc. D. Beroušský).

2 Poseben vpliv na slovenske jezikoslovce je imel Josef Dobrovský. Leta 1832 je František Ladislav Čelakovský uspešno prevedel štiri Prešernove pesmi in v članku za *Časopis Českého Muzea* ocenil pomen *Kranjske čbelice* kot tudi genialnost Prešernovih pesmi (Urbančič 1995: 16–19).

Slovenci so v 19. stoletju tudi na področju kulture prevzeli večino čeških modelov. Na Češkem je ob koncu 19. stoletja narastlo število prvih prevodov iz slovenščine v češčino³ in tudi v javnem življenju je bilo dostopnih vedno več informacij o Sloveniji (Urbančič 1995: 30–32). Jan Václav Lego (1833–1906) je leta 1888 napisal prvo slovensko slovnico, Slovenci so na prelomu stoletja študirali v Pragi, češki igralci in režiserji so delovali v slovenskih gledališčih.⁴

Na koncu 19. stoletja se je na Karlovi univerzi kot znanstvena disciplina oblikovala bohemistika, na začetku 20. stoletja so se razvile ostale slavistične discipline in v okviru južne slavistike tudi slovenistika. Raziskave slavističnih disciplin so se postopoma razdelile na preučevanje jezikoslovja in na preučevanje književnosti. Na čeških univerzah so se na začetku 20. stoletja na slavističnem področju profilirale pomembne osebnosti: folklorist in slavist Jiří Polívka (1858–1933), Frank Wollman (1888–1969), ki je leta 1925 v Bratislavi v okviru preučevanja južnoslovanske dramatike izdal prvi pregled slovenske drame v češčini (slovenski prevod 2004) in Jan Máchal (1855–1930), ki je napisal obsežno zgodovino slovanskih književnosti v treh zvezkih.⁵ Praga je po prvi svetovni vojni v novih demokratičnih pogojih češkoslovaške države postala središče znanstvene slavistike. Literarni zgodovinarji slavisti so izhajali iz tradicije pozitivistične šole 19. stoletja, nove francoske primerjalne vede, njihove metode je obogatil tudi začenjajoči se strukturalizem.

2

Odločitev, da se leta 1914 kot prvi med južnoslovanskimi jeziki uvede lektorat slovenskega jezika in da se kot prvega učitelja slovenskega jezika potrdi Slovenca Jožefa Skrbinška (1878–1938), tako ni bila naključna. Začetki so bili težki, saj je bilo na lektoratu malo študentov (Šurla, Smolej 2014: 23–36).

Samo nekaj let kasneje, po prvi svetovni vojni in že v novi državi, je slovenski znanstvenik Matija Murko (1861–1952) postal profesor južnoslovanskih literatur v na novo oblikovanem Seminarju za južnoslovansko filologijo FF UK. 23. 10. 1920 je imel nastopno predavanje *O předchůdcích ilyri-smu. Sjednocení Jihoslovanů* (O predhodnikih ilirizma. Povezovanje južnih Slovanov) (Jensterle-Doležalová 2014a: 56–68) in na profesorskem mestu je deloval do leta 1931, v vsakem semestru pa je vodil tudi po en jezikoslovni predmet.⁶ Z raziskovanjem južnoslovanskih jezikov in literatur v obdobju reformacije in protireformacije je nadaljeval tudi kasneje.⁷ Leta 1923 je prevzel celoten Seminar za slovansko filologijo (v devetih oddelkih).⁸ V tridesetih letih je postal direktor Slovanskega

3 Prvi prevodi so bili nestrokovni, kasneje so se prevajanja lotili izobraženi in izkušeni prevajalci (veliko vlogo pri prevajanju iz slovanskih literatur v češčino je odigral časopis *Slovanský přehled*).

4 Prav Cankarjeve drame na slovenskih odrih so inscenirali kar trije češki režiserji.

5 Jan Máchal je v dvajsetih letih 20. stoletja izdal monumentalni sintetičen pregled *Slovanské literatury* v treh zvezkih (1922, 1925, 1929), v katerem najdemo tudi podroben prikaz razvoja slovenske književnosti.

6 V tematiko svojih predavanj je vključeval slovenistične teme: predaval je tudi o Francetu Prešernu.

7 Murkovo temeljno delo iz njegovega praškega obdobja na Filozofski fakulteti je *Die Bedeutung der Reformation und Gegenreformation für das geistige Leben der Südslaven* (Pomen reformacije in protireformacije za duhovno življenje južnih Slovanov). V tridesetih letih – že na novem mestu v Slovanskem inštitutu – se je posvetil preučevanju srbske in hrvaške epike (Jensterle-Doležal 2014b : 56–68).

8 Na Češkem je izšel izbor njegovega dela že leta 1937 (urednik Jiří Hora (Murko 1937)), v Sloveniji šele v šestdesetih letih v uredništvu Antona Slodnjaka (Murko 1964).

inštituta in skupaj s kolegi oblikoval slavistiko kot znanstveno disciplino.⁹ Pomagal je tudi ustanoviti časopis *Slavia*.¹⁰

Češko univerzitetno slovenistiko so v 20. stoletju oblikovale izrazite osebnosti. Po odhodu Jožefa Skrbinška v pokoj je drugi slovenski lektor postal Slovenec Oton Berkopec (1906–1988), ki je na Filozofski fakulteti deloval do leta 1939. Takoj po vojni se je na to mesto vrnil in je s poučevanjem slovenščine nadaljeval vse do leta 1951, ko je bil lektorat zaradi političnih okoliščin ukinjen. Oton Berkopec je postal pomembna osebnost v češki bibliografiji in na slavistiki tudi zaradi svojega delovanja v Slovanski knjižnici in na Slovanskem inštitutu (Dorovský, Mainuš 2006).

3

Slovenistiko na Karlovi univerzi so najbolj prizadele okoliščine po češkem političnem prevratu leta 1947 in po sporu Tita s Stalinom leta 1948. Vzajemni stiki med dvema državama so se pretrgali tudi v kulturi, prenehale so se prevajati knjige iz jugoslovanskih jezikov in tudi pouk slovenistike na FF UK je bil petnajst let uradno zelo omejen (od leta 1951 do 1968 na programu najdemo samo posamezne ure slovenskega jezika in književnosti). V študijskem letu 1967/68 je bil lektorat slovenščine na Karlovi univerzi v kontekstu demokratizacije češke družbe uradno obnovljen. Slovenistični predmeti, ki jih je bilo v okviru različnih slavističnih smeri možno vpisati, so se spreminjali, velikokrat so bili izbirni. Slovenistične teme so poučevali tudi nekateri slavisti: Jan Petr (1931–1989) in Luboš Řeháček (1929–1996). Do študijskega leta 1974/75 je bila slovenščina obvezen predmet z dvema urama predavanj in praktičnega lektorata enkrat tedensko za drugi letnik predmeta jugoslavistika in izbirni predmet za drugi letnik bohemistike. V študijskem letu 1975/76 se je jugoslavistika spremenila v srbohrvaščino in s tem se je tudi razrešil jugoslovansko-bolgarski spor glede zahtev, da naj se v jugoslavistiko vključi tudi makedonščina (Šurla 2014: 469–470). V osemdesetih letih se je položaj slovenskega jezika na Filozofski fakulteti še poslabšal, tako da je bila na koncu slovenščina samo še izbirni predmet za redke navdušence.

Po žametni revoluciji se je stanje slovenščine na FF UK bistveno izboljšalo. V letih navdušenja in novih perspektiv se je v študijskem letu 1993/94 na praški slavistiki (kot tudi na FF Masarykove univerze v Brnu) spremenil koncept študija južnoslovanskih jezikov in literatur. Odprla se je možnost enopredmetnega in dvopredmetnega študija na slavističnih smereh: slovenistiki, kroatistiki, srbstiki in makedonistiki.

Pouk slovenščine kot tujega jezika je na novi študijski smeri potekal hkrati s poukom slovenske književnosti in kulture. V vsebini predavanj se je vedno poudarjalo dejstvo, da se tako predmeti iz slovenskega jezikoslovja kot književnosti predavajo v kontekstu slovensko-čeških povezav. Predavanja in vaje naj bi se izvajali v obeh jezikih (Jensterle-Doležal 2008: 263–270, 2016a: 59–60). Koncept

9 V 21. stoletju se je tako v češkem kot v slovenskem okolju znova obudil spomin na velikega slavista: Glej Marko Jesenšek (ur.), *Evropsko leto jezikov. Sodobna slovenska književnost. Matija Murko*. Zbornik slavističnega društva Slovenije 12, Ljubljana, 2002, 272 s.; Miloš Zelenka (ur.), *Murkova epoha slovanské filologie, Slavia 72/1*, Praha, 2003, 170 s.; Ivo Pospíšil, Miloš Zelenka (ur.), *Matija Murko v myšlenkovém kontextu evropské slavistiky*, Brno: Slavistická společnost Franka Wollmana, Ústav slavistiky FFMU v Brně, Inštitut za slovensko literaturo in literarne vede ZRC SAZU Ljubljana, 218 s.

10 Od leta 1922 do 1939 ga je izdajal skupaj z Oldřichom Hujerjem. V prvi številki 1. letnika je predstavil multidisciplinarni pogled na slavistiko: literarnovedne probleme je treba raziskovati v širšem zgodovinskem kontekstu in s primerjalno metodo.

poučevanja na slovenistiki je od devetdesetih let temeljil na koordinaciji treh učiteljev: jezikoslovca,¹¹ literarnega znanstvenika¹² in lektorja,¹³ ki ga je v okviru pogodbe med državama uspešno pošiljal Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik Filozofske fakultete iz Ljubljane. Zgodovino in kulturo so poučevali zunanji sodelavci.¹⁴ Študij je zaključilo kar nekaj magistrskih študentov in tudi trije doktorji znanosti (eden na jezikoslovju, dva na književnosti). Prav v tem času se je iz vrst bivših študentov oblikovala tudi skupina prevajalcev in raziskovalcev slovenskega jezika in književnosti.¹⁵

4

V devetdesetih letih oblikovan status je slovenistika ohranila do študijskega leta 2008/09, ko se je na FF UK spremenil pogled na slavistiko kot celoto in na poučevanje slavističnih filologij. Na praški slavistiki so se začele uvajati področne študije. Oddelek slavistike se je razdelil na tri oddelke. Slovenščina se je od leta 2008 poučevala samo kot jezikovna specializacija v okviru triletnega in navezujočega magistrskega študija v okviru jugovzhodnoevropskega študijskega programa. Leta 2011 je postala slovenistika ena izmed šestih specializacij na Katedri za južnoslovanske in balkanistične študije (v nadaljevanju: KJBS), ki je bila ustanovljena po razdelitvi Oddelka za slaviistične in vzhodnoevropske študije na tri samostojne oddelke.¹⁶ Pod vodstvom predstojnika doc. Jana Pelikána (2011–2014) se je poudarjala zgodovinska orientacija področnih študij. Filološka osnova vseh specializacij je počasi izginjala, saj so predavatelji poučevali narodne književnosti samo v okviru blokov z nekaterimi skupnimi osnovami.

V letih 2014–2018 je nova predstojnica KJBS doc. Alenka Jensterle-Doležal v svojem programu poudarila filološki koncept vseh specializacij in spremembe uvajala s t. i. »malimi spremembami«. Na žalost programa ni mogla akreditirati, saj se je v tem času spreminjal način akreditacije vseh programov v Češki republiki (pristojnost akreditacije se je prenašala na same univerze). Na vse specializacije – in tudi na slovenistiko – se je vrnilo poučevanje narodnih literatur. V specializacijah se je poudarjala triadna celota: poučevanje jezika, literature in zgodovine (kulture). Zgodovina Balkana se je poučevala v okviru splošnih predmetov, uveden pa je bil tudi predmet »narodna« (slovenska!) zgodovina. Na slovenistiko je bil sprejet nov učitelj za slovenski jezik (mag. Grégoire Labbé). Pedagoško delo se je dopolnjevalo z znanstvenim raziskovanjem. Za študente in tudi za širšo javnost je v tem času izšla kolektivna monografija o romantiki pri balkanskih narodih, v katero je doc. A. Jensterle-Doležal prispevala poglavje o slovenskem romantizmu (Jensterle-Doležalová 2016b: 315–375).

Že od leta 2000 slovenisti na FF UK organizirajo slovenistične simpozije – večinoma s soorganizacijo Slovanske knjižnice. V prvih letih so bili mednarodni simpoziji posvečeni posameznim

11 Slovenski jezik je dolgo poučeval dr. David Blažek s Slovanskega inštituta.

12 Od leta 2002 na FF UK predava slovensko književnost doc. Alenka Jensterle-Doležal, ki se ukvarja s slovensko moderno, z ustvarjalnostjo slovenskih avtoric in slovensko-češkimi povezavami (glej Jensterle-Doležal 2014a, 2017). Nekatere slovenistične predmete in vsebine – tako literarne kot jezikoslovne – je do leta 2018 vodila tudi dr. Milada K. Nedvědová.

13 Dolgoletna lektorica na praški slovenistiki je bila doc. Jasna Honzak Jahić (od 1992 do leta 2008). V vrsti člankov je pisala o slovensko-čeških odnosih na področju jezikoslovja in izdala tudi učbenik za slušatelje slovenščine (Honzak Jahić 1996, 2. izdaja 2000).

14 Slovensko zgodovino je v tem obdobju poučeval prof. Jaroslav Pánek.

15 Kar se je dobro pokazalo na razstavi o najmlajši generaciji čeških prevajalcev iz slovenščine v Slovanski knjižnici leta 2006.

16 Prizadevanja leta 2008, da se slovenistika priključi Oddelku za srednjeevropske študije, niso bila uspešna.

avtorjem: *Edvardu Kocbeku* (Jensterle-Doležalová, Honzak Jahić 2007) in *Zofki Kveder*, ki je bila tudi usodno povezana s češkim okoljem (Jensterle-Doležalová, Honzak Jahić 2008). V skupinski monografiji *Vzájemným pohledem. V oĉeh drugega* se večji del prispevkov ukvarja z zgodovino slovensko-čeških odnosov, del pa se osredinja na vprašanje prevajanja iz slovenščine v češčino (Jensterle-Doležalová 2011). Leta 2014 se je na FF UK slavilo sto let poučevanja slovenskega jezika, literature in kulture na UK. V skupinski monografiji, izdani po simpoziju, so v ospredju zgodovinski in kulturološki prispevki, poseben del pa predstavljajo prispevki o vplivu čeških jezikoslovcov na slovensko jezikoslovje (Jensterle-Doležalová, Honzak Jahić, Šurla 2014). Novembra 2018 je pod vodstvom A. Jensterle-Doležal (v soorganizaciji s Slovansko knjižnico) potekal že sedmi mednarodni slovenistični simpozij na FF UK v Pragi, ki je bil posvečen stoletnici smrti Ivana Cankarja (*Ivan Cankar in njegovi sodobniki. Iz Ljubljane preko Dunaja v Prago*).

Slovenisti so bili pri svojem delu s študenti vedno zelo aktivni. Pri študiju prevladujejo majhne skupine, ki zagotavljajo individualni pristop učitelja k študentu.¹⁷

Novi predstojnik KJBS (od 2018) dr. Jaroslav Otčenášek je v novih akreditacijah, ki bodo v veljavnost stopile v študijskem letu 2020/21, poudaril povezovanje kulturoloških, zgodovinskih in filoloških vsebin, slovenščina je skupaj s srbsščino, hrvaščino in bolgarščino postala del »južnoslovanske usmeritve«. Novi program naj bi razrešil tudi pereč problem južnoslovanskih študij: že nekaj let trajajoči upad novih študentov na KJBS in alarmantno nizko število študentov na vseh specializacijah »jugovzhodnoevropskega« programa.

Zaključek

Univerzitetna slovenistika je kot del slavistike na FF UK v 20. stoletju doživljala vzpone in padce. Njen položaj je drastično zaznamovala socialistična ideologija po drugi svetovni vojni ter omejene razmere v obdobju totalitarne normalizacije. Slovenistika je v novih družbenih okoliščinah v devetdesetih letih postala samostojna smer. V 21. stoletju se je na FF UK uveljavilo novo, področno razumevanje slavističnih disciplin, ko je slovenistika postala del balkanskih in južnoslovanskih področnih študij, čeprav se še vedno ni do konca razrešila napetost med ožjim, filološkim ter širšim, kulturno-zgodovinskim pojmovanjem programa »jugovzhodnoevropske študije«.

Prihodnost slovenistike na FF UK je po vseh »vratolomnih« spremembah v 21. stoletju še vedno negotova. Ne smemo pozabiti, da je bila slovenščina dolgo na isti ravni kot makedonščina, ki v času velikih sprememb na praški slavistiki na prelomu 20. in 21. stoletja ni obstala. Njen razvoj ne bo odvisen samo od teoretičnih razmišljanj in novih konceptov v slavistiki, ampak tako od politike vodstva Filozofske fakultete v Pragi kot tudi od odnosa češke vrhovne politike do t. i. »malih jezikovnih usmeritev« in humanističnih programov nasploh.

¹⁷ Lektor dr. Andrej Šurla (v Pragi 2008–2017) je na praški slovenistiki dolgo uspešno organiziral razne kulturne in literarne dogodke in gostovanja profesorjev iz Slovenije. Od leta 2004 lektor izvaja tudi skupne projekte Centra za slovenščino kot drugi in tuji jezik v okviru programa Slovenščina na tujih univerzah. Doc. A. Jensterle-Doležal v svoja predavanja vključuje gostovanja slovenskih predavateljev. Tri leta (2015–2017) je z ostalimi slovenisti na FF UK prirejala pesniški festival slovenskih pesnic na Češkem *Mladi mesec*, iz katerega je izšla dvojezična antologija študentskih prevodov (Jensterle-Doležal, Koprivnikar 2018).

Literatura

- DOROVSKÝ, Ivan, MAINUŠ, Petr, 2006: Oton Berkopec a česko-slovenské kulturní styky: sborník příspěvků k 100. výročí narození. Albert: Boskovice, Brno.
- HONZAK JAHIČ, Jasna, 1996: *Slovenščina ni težka: Učební text Univerzity Karlovy v Praze*. Praha: Karolinum.
- JENSTERLE-DOLEŽAL, Alenka, 2008: Slovenska književnost v zrcalu drugega. Poučevanje slovenske književnosti na tujih univerzah. Boža Krakar (ur.): *Književnost v izobraževanju – cilji, vsebine, metode. Obdobja 25*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. 263–270.
- JENSTERLE-DOLEŽALOVÁ, Alenka, 2011 (ur.): *Vzájemným pohledem, V očeh drugega, Česko-slovenské a slovinsko-české styky ve 20. století. Česko-slovenski in slovensko-češki stiki v 20. stoletju*. Praha: Národní knihovna ČR, Slovanská knihovna.
- JENSTERLE-DOLEŽAL, Alenka, 2014a: *Avtor, tekst, kontekst, komunikacija. Poglavlja iz slovenske moderne*. Številka 103. Maribor, Bialsko-Biala, Budapest, Kansas, Praha: Mednarodna knjižna zbirka Zora, založba Oddelka za slovenske književnosti in jezike Filozofske fakultete Univerze v Mariboru.
- JENSTERLE-DOLEŽAL, Alenka, 2014b: Arheologija konteksta. Murkovo nastopno predavanje na Karlovi univerzi v Pragi (1920). Alenka Jensterle-Doležalová, Jasna Honzak Jahič, Andrej Šurla (ur.): *Sto let slovenistiky na Univerzité Karlově v Praze. Pedagogové a vědci ve stínu dějin. Sto let slovenistiky na Karlovi univerzi v Pragi. Pedagogi in znanstveniki v sencí zgodovine*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy. 56–68.
- JENSTERLE-DOLEŽAL, Alenka, 2016a: Miscellanea o poučevanju slovenskega jezika na Karlovi univerzi v Pragi. *Slavia Centralis IX/2*. 59–60.
- JENSTERLE-DOLEŽALOVÁ, Alenka, 2016b: Slovinský romantismus. Marcel Černý, Alenka Jensterle-Doležalová, Jarmila Horáková, Igor Mikušiak, Milada K. Nedvěďová, Jaroslav Otčenášek (ur.): *Přemysl Vinš: Počátky novodobých literatur a metamorfózy romantismu u jižních Slovanů, Rumunů a Albánců*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Vydavatelství Filozofické fakulty, Varia. 315–375.
- JENSTERLE-DOLEŽAL, Alenka, 2017: *Ključí od labirinta. O slovenskí poeziji*. Številka 122. Maribor, Bialsko-Biala, Budapest, Kansas, Praha: Mednarodna knjižna zbirka Zora, založba Univerze v Mariboru.
- JENSTERLE-DOLEŽALOVÁ, Alenka, HONZAK JAHIČ, Jasna (ur.), 2007: *Edvard Kocbek (1904–1981)*. Praha: Národní knihovna ČR, Slovanská knihovna.
- JENSTERLE-DOLEŽALOVÁ, Alenka, HONZAK JAHIČ, Jasna (ur.), 2008: *Zofka Kveder (1878–1926)*. Praha: Národní knihovna, Slovanská knihovna.
- JENSTERLE-DOLEŽALOVÁ, Alenka, HONZAK JAHIČ, Jasna, ŠURLA, Andrej (ur.), 2014: *Sto let slovenistiky na Univerzité Karlově v Praze. Pedagogové a vědci ve stínu dějin. Sto let slovenistiky na Karlovi univerzi v Pragi. Pedagogi in znanstveniki v sencí zgodovine*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy.
- JENSTERLE-DOLEŽAL, Alenka, KOPRIVNIKAR, Aljaž (ur.), 2018: *Mladí mesec, dvojezičná antologija slovenskih pesnic – Mladý měsíc, dvoujazyčná antologie slovinských básnířek*. Praha: Powerprint.
- MURKO, Matija, 1937: *Rozprawy z oboru slovanské filologie*. Uspořádal Jiří Hora. Praha: Práce slovanského ústavu 4.
- MURKO, Matija, 1964: *Zbrano delo*. Uredil Anton Slodnjak. Ljubljana: Slovenska matica.
- ŠURLA, Andrej, 2014: Sto let slovenščine na Karlovi univerzi – kaj razkrivajo arhivi. Alenka Jensterle-Doležal, Jasna Honzak Jahič, Andrej Šurla (ur.): *Sto let slovenistiky na Univerzité Karlově v Praze. Pedagogové a vědci ve stínu dějin. Sto let slovenistiky na Karlovi univerzi v Pragi. Pedagogi in znanstveniki v sencí zgodovine*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity, 463–480.
- ŠURLA, Andrej, SMOLEJ, Tone, 2014: »In temelj srečni vložil sem usodi.« Kratka formativna biografija Jožefa Skrbinška. Alenka Jensterle-Doležalová, Jasna Honzak Jahič, Andrej Šurla (ur.): *Sto let slovenistiky na Univerzité Karlově v Praze. Pedagogové a vědci ve stínu dějin. Sto let slovenistiky na Karlovi univerzi v Pragi. Pedagogi in znanstveniki v sencí zgodovine*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy. 23–36.
- URBANČIČ, Boris, 1995: *Česko-slovenské kulturní styky*. Překlad Helena Poláková. Praha: Euroslavica.